

Novela zákona o pedagogických pracovnících

Shrnutí připravované novely zákona o pedagogických pracovnících

Co je dobře

- **Prodloužení lhůty pro absolvování studia pro ředitele škol v rámci akreditovaného programu DVPP ze dvou na tři roky.** Účelem změny je, aby měli poskytovatelé vzdělání i samotní ředitelé více prostoru na témata pedagogického vedení školy a aby měli noví ředitelé na studium více času (obzvláště pokud alternativnímu studiu musí věnovat 350 hodin).
- **Uznávání kvalifikace učitelům studujících magisterský obor.** Již dnes máme statistiky, že velké množství učitelů v posledních letech studia učí. Je dobré nepřivírat oči před narůstajícím trendem a naopak mu jít naproti, pokud není pro děti ve školách ohrožující. Podmínky na doplnění odborné kvalifikace pro nepedagogy nejsou pro vzdělávání žáků negativní, pokud je bude před nekompetentními jedinci chránit bariéra vzdělaných ředitelů a kvalitních akreditovaných programů či kurzů. Ředitel je vzdělaný, aby vhodného uchazeče poznal a uchazeč je díky kvalitnímu vzdělávacímu programu na profesi připravený.
- **Sloučení kvalifikace absolventů studia učitelství pro střední školy a učitelství pro druhý stupeň základních škol.** Pravomoc určit, zda je učitel 2. stupně ZŠ způsobilý učit na střední škole, se přenáší na ředitele dané školy. Z pohledu odborné veřejnosti se může jednat o neopatrný krok, ale jakmile ředitel nebo rodič bude porovnávat studijní plány učitele chemie pro 2. stupeň ZŠ se studijním plánem středoškolského učitele, tak by mu určitě nezáleželo na možném rozdílu v počtu hodin organické nebo anorganické chemie. Hlavním cílem je odstranit bariéru na trhu práce, ale dá se předpokládat, že někteří odborníci na fakultách budou mít námítky
- **Usnadnění cesty k učitelství pro lidi bez pedagogického vzdělání.** Ředitel školy může v současnosti přijmout na výjimku učitele bez vzdělání pro 2. stupeň ZŠ

Novela zákona o pedagogických pracovnících

pod podmínkou doložení, že nemůže sehnat kvalifikovaného učitele. V současné době může ředitel školy uznat předpoklad odborné kvalifikace učitele předmětu 2. stupně ZŠ či SŠ odpovídající zaměření nebo kvalifikaci například výkonnému či výtvarnému umělci, na SŠ navíc také uznávanému odborníkovi v oboru, ovšem za podmínky, že ve svém oboru praktikují a výše jejich pracovního úvazku nepřesáhne polovinu stanovené pracovní doby. Takových výjimek není v ČR málo, protože školy dlouhodobě bojují s nedostatkem učitelů matematiky, fyziky nebo odborných předmětů na SOŠ. Novela zákona umožňuje ředitelům bez složitých administrativních překážek zaměstnat učitele na ZŠ, SŠ, SOŠ i učilišti, pokud si do tří let doplní kvalifikaci pro pedagogickou činnost a má zákonu odpovídající vzdělání (u ZŠ a SŠ je požadován titul Mgr., v odborném výcviku může stačit maturita nebo výuční list). V případě výuky odborných předmětů na SOŠ, SOU má pětiletou praxi v oboru. Například: historik s titulem Mgr. učí dějepis a doplňuje si kvalifikaci studiem pedagogiky.

Odborníci z praxe by za těchto podmínek mohli začít na školách ihned učit, což je velmi žádoucí s rychle rostoucím průměrným věkem učitelů středních odborných škol a učilišť. Podle dat MŠMT máme na SŠ a konzervatořích pětinu učitelů starších 60 let. U VOŠ je situace podobná.

Otevření profese pro lidi z praxe je vhodné i kvůli tomu, že učit například truhláře a stavaře je úplně jiná disciplína než vést žáky na gymnáziu k napsání eseje o druhé světové válce. V takovém případě se zkušenosti z praxe nesmírně hodí.

- **Zrušení „malých“ akreditací pro lepší kontrolu kvality.** Návrh zákona chce umožnit ministerstvu soustředit se pouze na akreditaci vzdělávacích programů zajišťujících nabytí nebo zvýšení kvalifikace a chce vyřadit z kontroly ministerstva vzdělávací programy ke zvyšování odborné kvalifikace, jež účastníky nepřipravují na jiné činnosti, ale pouze prohlubují jejich kompetence. Výběr kurzů a programů pro další vzdělávání pedagogických pracovníků bude organizovat ředitel školy.

Novela zákona o pedagogických pracovnících

- **Akreditace všech vzdělávacích programů vedoucích k učitelské kvalifikaci a vymezení dvou cest, jak učit s magisterským titulem.** Pro všechny poskytovatele DPS, včetně těch univerzitních, se nastaví jednotné podmínky kvůli zpřehlednění situace pro zájemce o učitelství. Ti jsou v ČR stále potřeba, obzvláště v krajích jako Karlovarský nebo Ústecký. Minimální hodinová dotace se nesmí lišit o desítky hodiny, jak tomu někdy bylo kvůli roztříštěné terminologii pro dosažení učitelské kvalifikace, která se nyní v zákoně sjednotí pod „Studium pedagogiky”.

Časové dotace těchto sjednocených programů by měla být 300 hodin a studium pro vychovatele, pedagoga volného času a asistenta pedagoga by se mělo navýšit na 120 hodin (z původních 80).

Magistři toužící po doplnění vzdělání tak budou moct učinit buď prostřednictvím bakalářského studijního programu zaměřeného na přípravu učitelů 2. stupně ZŠ nebo SŠ, nebo zmíněným studiem pedagogiky zaměřeným na přípravu učitelů 2. stupně ZŠ a SŠ (min. 300 hod.).

Problém nepřehlednosti cest k učitelské kvalifikaci se již nyní snaží řešit web zacniucit.cz, kde se za pár kliknutí dá zjistit, jak se k učitelské kvalifikaci dostat.

- **Rozšíření okruhu poskytovatelů učitelského vzdělání na zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a regulace těchto programů.** Regulací programů pro učitelskou kvalifikaci je míněn požadavek na akreditaci MŠMT u fakultních i soukromých poskytovatelů, která rámcově stanovuje obsahové požadavky (např. na složku pedagogickou, psychologickou a didaktickou) a na jejich minimální rozsah (300 hodin). Učitelskou kvalifikací je zde myšleno především studium pedagogiky (doplňkové pedagogické studium, lidově označované jako pedagogické minimum).

Rozšířením poskytovatelů z vysokých škol také na zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (mohou být i soukromé subjekty) vznikne větší

Novela zákona o pedagogických pracovnících

konkurence s přirozeným důsledkem snahy o vyšší kvalitu služeb poskytovat. Člověk, který si chce doplnit učitelské vzdělání, by měl mít stejnou volbu, jako když chce jet z Prahy do Brna buď modrým, nebo žlutým vlakem – v obou je vzdělaný a ověřený personál, všechno je právně ošetřeno a rozhoduje, kdo má modernější soupravy, přístup a služby.

Tento bod je uveden i u rizik novely, ale obecně může zvýšit konkurenci mezi fakultami pro přípravu učitelů a jinými subjekty.

- **Ukotvení pozic provázejícího, uvádějícího a třídního učitele**
 - **Provázející učitel** - Provází studenta učitelství během jeho praxe. Je mu oporou při řešení prvních problémů a může mu poskytnout okamžitou zpětnou vazbu na jeho působení a tím zlepšit jeho připravenost na samotnou profesi. Uvedeným předpokladem v zákoně pro výkon této profese je 5 let pedagogické praxe.
 - **Uvádějící učitel** - Začínající učitel by podle návrhu zákona měl dostat na své první škole dva roky péče (adaptační období učitele) v podobě podpory od zkušenějšího pedagoga, který mu bude ze zákona přidělen a pomůže mu hodnotit jeho činnost v hodinách nebo práci se žáky. Stejně tak může být oporou v činnostech, s nimiž nemají začínající učitelé dostatek zkušeností, např. v komunikaci s rodiči nebo s vedením školní dokumentace.
 - **Třídní učitel** - Role třídního učitele není veřejnosti neznámá, ale zákon nyní jasně vymezuje jeho činnost, do které spadá péče o vztahy ve třídě a vytváření bezpečného prostředí pro vzdělávání žáků, rodiče a ostatní učitele. Upřesnění v zákoně nevede k novému systému ohodnocování, jelikož třídní učitelé jsou od roku 2021 odměňováni zvláštním příplatkem.

Bližší specifikace těchto pozic dává všem aktérům ve vzdělání větší pravomoc dosáhnout toho, co jim ze zákona náleží. Nejlépe z této změny vychází absolventi pedagogických fakult, kterým se dostane adekvátní péče během jejich studia i po jeho absolvování.

Novela zákona o pedagogických pracovnících

Výhodou pro uvádějící a provázející učitele je, že s nimi nyní zákon počítá a bude se snadněji operovat na poli jejich ocenění, vzdělání a podpory obecně.

- **Ukotvení pozice školního logopeda v zákoně.** Školní logopedové jsou potřeba zejména kvůli vysokému počtu odkladů školní docházky z důvodů vad řeči a kvůli vysokým nárokům péče o děti s OMJ (odlišným mateřským jazykem). Úprava zákona definuje studijní kvalifikaci školního logopeda – po bakalářském a magisterském studiu speciální pedagogiky a magisterském studijním programu je třeba ukončit studium zkouškou z logopedie a surdopedie a absolvovat studium pro přípravu školských logopedů, které kvalifikuje tyto absolventy vykonávat zmíněnou profesi, stejně jako v případě magistrů studijního programu logopedie.
- **Asistent pedagoga a zvýšení nároků na jejich vzdělání** - Zájemci o profesi asistenta pedagoga, kteří nepřichází z pedagogických oborů budou muset splnit vyšší požadavky než doposud, a to v podobě studia pedagogiky v minimálním rozsahu 120 hodin (ne studiem pro asistenty pedagoga). Týká se to pouze asistentů, kteří chtějí vykonávat přímou pedagogickou činnost ve třídě, ve které se vzdělávají děti nebo žáci se speciálními vzdělávacími potřebami, nebo ve škole zajišťující vzdělávání dětí a žáků formou individuální integrace (v běžné nebo speciální škole). Požadavek nezasahuje asistenta pedagoga vykonávajícího pomocné výchovné práce.

Návrh zákona také přiznává kvalifikaci asistenta pedagoga absolventům studia psychologických věd nebo oborů soustředěných na sociální práci a závěrem přichází s novou kategorií asistenta pedagoga, který může vykonávat přímou pedagogickou činnost ve výuce uměleckých předmětů na konzervatořích a vyšších odborných školách.

- **Platy pedagogických pracovníků na 130 % průměrné mzdy a závazek minimálního objemu finančních prostředků určeného na platy ped. pracovníků** - Zákon by měl garantovat minimální úroveň prostředků, které budou na platy vyčleněny a Poslanecká sněmovna bude moct na základě zákona ovlivňovat

Novela zákona o pedagogických pracovnících

jejich výši podle růstu spotřebitelských cen nebo rychlejšího růstu průměrné mzdy v národním hospodářství. Pozitivní je především růst platu, protože má podle českých i mezinárodních studií vliv na kvalitu uchazečů a tím pádem i absolventů pedagogického studia. Otázkou je, zda striktní ukotvení na 130 % pro určitou skupinu profesí nevyvolá příliš velkou kontroverzi.

- **Absolventi studijního programu pro přípravu učitelů 1. stupně ZŠ mohou nově učit také v mateřských školách bez doplnění kvalifikace**

Co chybí

- **Školní psychologové a sociální pedagogové.** Potřeba škol mít k dispozici sociálního pedagoga a školního psychologa je po těžkém období covidu a začínající integraci ukrajinských žáků velmi vysoká. Nároky na finanční podporu školních psychologů, sociálních pedagogů a školních logopedů mohou být finančně velmi náročné, proto by bylo vhodné se okamžitě nárokovosti ze zákona vzdát za cenu, že podpůrné pozice budou v zákoně uvedeny a bude snadnější na ně poté navázat systém financování. Financování těchto pozic se stále ověřuje, ale při rozvoji vzdělávání je nutné vidět za roh a již nyní víme, že tyto pozice jsou na školách potřeba. To, že se ověřuje, jak naplnit jejich pracovní činnost a kolik jim zaplatit, je věc druhá.

Financování školního psychologa a sociálního pedagoga není zákonem nastaveno. Školy si musí shánět peníze z projektů typu Šablony. Jako příklad financované podpůrné pozice slouží asistent pedagoga, který je žákovi přidělen na základě vyšetření ve školském poradenském zařízení, pokud na základě diagnostiky potřebuje podpůrné opatření třetího stupně. Financování je v tomto případě nárokové.

- **Sociální pedagogové.** Mělo se jim dostat minimálně stejné pozornosti jako školským logopedům. Návrh zákona se snaží zlepšit nejen postavení sociálních pedagogů, ale především dětí, kterým by tato profese pomohla vymanit se ze vzdělávacího neúspěchu, který je reprezentován bludným kruhem absencí

Novela zákona o pedagogických pracovnících

(selhání ve škole – nechuť ke škole – absentérství) a dalších problémů, například špatný vztah ke vzdělání v rodině, kam třídní učitel nedosáhne. Popis funkce této pozice v zákoně a profilace žáka, který její pomoc potřebuje, by mohla posílit systém, kde se spolehneme na neziskové organizace a na často přetížený OSPOD.

Koalice zde propásla možnost naplnit své body programu:

- **Zlepšíme podmínky pro výkon učitelského povolání, zejména rozšířením odborné podpory učitelů ve školách** (další vzdělávání a metodická podpora, snížení administrativy, zavedení podpůrných odborných profesí ve školách, podpora začínajících učitelů).
- Snížování nerovností – **Legislativně ukotvíme a více zpřístupníme podpůrné pozice (především školní speciální pedagog a školní psycholog, ale i kariérový poradce, sociální pedagog) na školách.** - [koaliční smlouva](#) ODS, TOP 09, KDU-ČSL, STAN a Pirátů
- **Program SPOLU:** Vůbec neúčinnější je krizím předcházet, proto budeme rodinám pomáhat, aby o svou stabilitu pečovaly pokud možno samy: zajistíme jim dostupné poradenství i pomoc a budeme podporovat služby sociální prevence a poradenství.
- **Školní psychologové.** V návrhu je uvedeno, že přímou pedagogickou činnost vykonává „psycholog“, nikoliv „školský psycholog“. Z toho důvodu samozřejmě v zákoně chybí také vymezení jeho činnosti. Bez uvedení pozice v zákoně nemohou vysoké školy zvážit zaměření svých vzdělávacích programů na vzdělávání školních psychologů, takže hrozí, že bude pokračovat trend nedostatku školských psychologů v ČR. To je rizikem v budoucích plánech MŠMT o finanční podpoře této pozice na každé škole. Je těžké vytvářet návrhy finanční podpory pro „školního psychologa“, který není uveden v zákoně. Na [Kulatém stole](#) SKAV a EDUin řekl ministr školství, že podle jejich odhadů bude potřeba 700 nových pozic v rámci institucionalizace podpůrných pracovníků a určitou část zaujmají psychologové – nedodrží se stejné body jako u sociálních pedagogů.

Novela zákona o pedagogických pracovnících

- **Doporučení: Pozice by bylo dobré ukotvit v zákoně bez nároku na jejich financování na každé škole.**

U sociálních pedagogů a školních psychologů by stálo za to zjistit, jestli se s nimi počítá později, až doběhnou finanční programy, které zkouší jejich zapojení na školách, nebo zda se stala chyba ještě někde jinde.

- **Financování logopedů**
- **Malé závazky u systému provázejících učitelů.** Mohlo se uvést, že provázející učitel bude určitým způsobem provázaný s fakultami připravující učitele (metodická příprava, spolupráce). V důvodové zprávě k návrhu zákona se tento předpoklad objevuje, v zákonu nikoliv. Samozřejmě, že je to vázané na personální a časové možnosti běžných učitelů i fakult, ale pokud má MŠMT ambici být v roce 2030 vzorem, tak je potřeba tuto provázanost garantovat i mimo zákon.
 - viz s. 3 ZOPP – důvodová zpráva.docx. Již v současné době vykonávají žáci a studenti praxe pod vedením „fakultních/cvičných/provázejících“ učitelů v rámci jejich výuky na MŠ, ZŠ, SŠ (dále jen „provázející učitelé“, byť jejich označování se v rámci systému liší). Provázející učitelé, kteří praxe vedou, neprocházejí žádným vstupním vzděláváním, nemají žádnou systematickou podporu ze strany školy, potažmo fakulty připravující učitele, respektive, pokud ji mají, tak nahodile na některých pracovištích, z iniciativy jejich nebo jednotlivých pracovníků.
 - s. 23 – Předpokladem pro výkon těchto činností je spolupráce se vzdělavatelem budoucího učitele.

Rizika

- **Neakreditované DVPP zatím nemají slíbený žádný systém hodnocení - V takovém případě může zvítězit ne nejlepší vzdělavatel, ale vzdělavatel s nejlepším marketingem. Nic to nemění na tom, že zrušení malých akreditací je**

Novela zákona o pedagogických pracovnících

krok dobrým směrem, byla to akorát zbytečná administrativní zátěž a stát neumí hlídat a sledovat kvalitu poskytovaného vzdělání.

- **Nárůst učitelských platů může být pro schválení zákona ohrožující.** Někoho mohou vyděsit čísla zvýšených výdajů do regionálního školství o cca 30,5 mld. Kč, z čeho na platy jde cca 22,5 mld. Kč. Na druhou stranu vláda v programovém prohlášení slíbila zvýšení investic na základě HDP.
- **Na ředitele se valí další vlna zvýšené zodpovědnosti v podobě výběru nepedagogů,** kteří mají potenciál být dobrými učiteli po doplnění kvalifikace a také v případě volby vhodného dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Tato opatření musí doprovázet kvalitní vzdělávání a metodická podpora. Ne jeden webinář.
- **Rozšíření okruhu poskytovatelů kvalifikačního programu na zařízení pro další vzdělávání ped. pracovníků.** U tohoto kroku musí být akreditační proces velmi pozorný. Při rychlém hledání na internetu lze najít kurzy na zastaralých webových stránkách s chudým popisem a možnou nízkou úrovní kvality. Je nutné mít jasná kritéria, co musí vzdělavatel splňovat, a reálně ověřovat při reakreditaci úroveň absolventů a jejich reference.

autor: Jan Zeman